

Kommunledningsförvaltningen
Per Skog
0171-62 68 96
per.skog@enkoping.se

Kommunstyrelsen

Valet 2022 - Verksamhetskyddsanalys

Förslag till valnämndens beslut

Valnämnden antar verksamhetskyddsanalysen för valet 2022.

Ärendet

Bakgrund

Valmyndigheten och säkerhetspolisen understryker hur viktigt det är för Sverige och demokratin att valet kan genomföras utan incidenter som kan påverka valet eller förtroendet för valprocessen. För att förebygga och motverka detta ska alla kommuner genomföra en riskbedömning inför valet, som sträcker sig till att kommunernas hantering av valet är genomfört. Verksamhetskyddsanalysen hanterar alla delar som ingår i valprocessen under kommunens ansvar.

Ärendets beredning

Underlaget är framtaget av Region Värmland inklusive alla dess kommuners säkerhetschefer eller andra säkerhetsfunktioner. Det är ett dokument som rekommenderas av SKR och Valmyndigheten, ett gediget och komplett arbete runt valfrågan. Dokumentet har anpassats för Enköpings hotbilder, som är avstämde med Länsstyrelsen i Uppsala län och säkerhetschefen Marcus Wennerström.

Dokumentet utgår från säkerhetspolisens metod säkerhetskyddsanalys där grunden är fem olika steg i valprocessen. Varje steg är sedan nedbrutet i ett antal mindre delar som var och en har en riskbedömning. På slutet kommer ett antal rekommendationer som Valmyndigheten rekommenderar för att säkerställa valprocessen.

Kommunledningsförvaltningens bedömning

Kommunledningsförvaltningen bedömer att dokumentet uppfyller alla de krav och förväntningar som en riskanalys ska hantera runt valarbetet.

Sociala och miljömässiga konsekvenser

Det är oerhört viktigt att valprocessen inte kan misstänkas att det går att påverka på ett otillbörligt sätt eller att det riggat på förhand.

Presidentvalet i USA och desinformationen från Ryssland har ökat misstänksamheten för valet i Sverige.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, kommunledningsförvaltningen, 2022-03-21

Förslag till verksamhetskyddsanalys för valet 2022, 2022-03-21

Hannu Högberg
Kommundirektör
Enköpings kommun

Per Skog
Säkerhetsstrateg
Enköpings kommun

Beslutet skickas till:

Valsamordnaren
Säkerhetsstrateg

Verksamhets- skyddsanalys för valet 2022

Enköpings kommun

version 1.0

Innehåll

Verksamhets-skyddsanalys för valet 2022	1
1 Inledning	4
1.1 Bakgrund till analysen	4
1.2 Valsäkerhet är ett brottsförebyggande arbete	4
1.3 Syfte och mål med analysen	5
1.4 Avgränsningar	5
1.5 Sekretessbedömning och dokumenthantering.....	5
2 Metod	5
2.1 Säkerhetsskyddsanalys som grund	5
2.2 Valmyndighetens metod för verksamhetsskyddsanalys.....	6
2.3 Viktiga begrepp.....	6
3 Verksamhetsbeskrivning.....	8
3.1 Förbereda val	8
3.2 Genomföra val	9
3.3 Slutföra val.....	9
4 Identifierade och bedömda skyddsvärden	9
4.1 Förbereda val	10
4.2 Genomföra val	11
5 Säkerhetshot och dimensionerande hotbeskrivning (DHB).....	12
5.1 Incidenter under föregående val som är inrapporterade	13
5.2 Nationell nivå, valmyndighetens dimensionerande hotbeskrivning.....	13
5.3 Regional nivå.....	15
5.4 Lokal hotbild	15
6 Sårbarhetsbedömning	16
6.1 Förbereda val	16
6.2 Genomföra val	16
7 Verksamhetsskyddsåtgärder och -plan.....	18
7.1 Övergripande åtgärder	18
7.2 Personal	20
7.3 Lokaler, förvaringsutrymmen och material	21
7.4 Transporter	23

1 Inledning

1.1 Bakgrund till analysen

Allmänna val kan vara måltavla för hot och sabotage på flera sätt – som symbol men också i det konkreta genomförandet. Anledningarna till att valen kan vara en måltavla är flera;

- Det finns aktörer som vill undergräva förtroendet för demokratin
- Det finns de som vill manipulera eller stoppa folkviljan
- Det finns ett intresse att påverka valet i en viss riktning
- Det finns ett intresse att ogiltighetsförklara valutgången

Hot och sabotage mot valen kan leda till förödande konsekvenser för valens genomförande eller förtroendet för valens genomförande.

För att demokrati ska fungera måste det gå att praktiskt genomföra de allmänna valen och medborgarna måste också tro på att resultaten speglar väljarnas vilja. Detta är på många sätt självklara grundvillkor.

Under senare år har vi sett fler och allvarigare former av antagonistiska hot mot genomförandet av allmänna val. Utvecklingen medför att det finns ett växande behov av skydd. Det kan till exempel vara skydd för att förhindra att antagonister stjälar förtidsröster eller medvetet sprider desinformation om att valet inte har gått rätt till.

Söndagen den 11 september 2022 är det val till riksdag, region- och kommunfullmäktige i Sverige. Av erfarenhet vet vi att försök till sabotage har gjorts på tidigare val och det är av yttersta vikt att valen 2022 kan genomföras så säkert som möjligt. Inför valen 2022 har mer omfattande åtgärder inom säkerhetsområdet vidtagits, bland annat från Valmyndigheten som genomför utbildningar i valsäkerhet, ger råd med mera.

1.2 Valsäkerhet är ett brottsförebyggande arbete

Av Brottsbalken 17 kap. 8-9 §§ framgår det att den som försöker hindra omröstningen eller förvanska resultatet av omröstningen eller på något annat otillbörligt sätt inverkar på omröstningen, kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Det är exempelvis straffbart att;

- att gömma valsedlar,
- att ge missledande information om tid eller plats för omröstningen,
- att hota någon för att hindra hen att rösta alternativt i ett val.

Brottet är grovt om;

- om det har förekommit våld, hot om våld, eller missbruk av tjänsteställning.

Brottsligt är även tagande av otillbörlig förmån vid röstning brottsligt samt brott mot rösthemligheten.

1.3 Syfte och mål med analysen

Syftet med analysen är att identifiera vad som ska skyddas, mot vad och vem det ska skyddas från, vilka situationer som ska undvikas, hur man förebygger att dessa situationer uppstår, samt hur man hanterar dem om de ändå uppstår.

1.4 Avgränsningar

Verksamhetsskyddsanalysen begränsas till det kommunala ansvaret inom valet. Det innebär att den utgår från de processer som den kommunala valadministrationen genomför, både inför och under valet. Verksamhetsskyddsanalysen omfattar inte det partipolitiska arbetet inför och under ett val, och inte heller det som sker på länsstyrelsen efter att kommunerna lämnat över allt material efter de båda rösträkningarna (på valnatten och efter valnämndens preliminära rösträkning).

1.5 Sekretessbedömning och dokumenthantering

Dokumentet som helhet bedöms innehålla öppen och allmän information. Bedömningen baseras på att de i analysen identifierade skyddsvärden är av generisk karaktär, och inte specifikt eller lokalt utpekande.

Även hoten är övergripande beskrivna på nationell och regional nivå. Dock är vissa av hoten på regional nivå sprungna ur faktiska händelser på kommunal nivå, men bedöms inte vara känsliga.

Slutligen så är de förslag på åtgärder för att säkerställa det skyddsvärda övergripande, men i den fortsatta lokala åtgärdslistan kan åtgärderna bli så specifika att de kan behöva sekretess-bedömas.

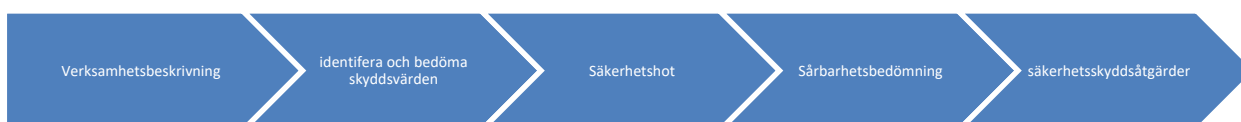
I kapitel 7. *Verksamhetsskyddsåtgärder och -plan* finns ett antal tabeller som utgör den bruttolista på åtgärder kommunen anser vara nödvändiga.

2 Metod

2.1 Säkerhetsskyddsanalys som grund

Metoden som använts under arbetet har utgått från säkerhetspolisens metod för säkerhetsskyddsanalys.¹ Metoden lutar sig mot fem olika steg vilka sammantaget leder fram till en analys och som illustreras av bilden nedan och beskrivs i text under bilden.

En säkerhetsskyddsanalys ska svara på frågorna: *Vad ska skyddas? Mot vad ska det skyddas? Hur ska det skyddas?*

Steg 1 verksamhetsbeskrivning. Den verksamhet som ska analyseras beskrivs och syftet är att beskriva och urskilja vad i verksamheten som utgör säkerhetskänslig verksamhet och som ska ges säkerhetsskydd.

¹ *Vägledning i säkerhetsskydd – Säkerhetsskyddsanalys*. Säkerhetspolisen 2019. [Vägledning-Sakerhetsskyddsanalys.pdf \(sakerhetspolisen.se\)](https://www.sakerhetspolisen.se/verksamhetsskyddsanalys)

Steg 2 Identifiera och bedöma skyddsvärden. Identifieringen utgår från verksamhetsbeskrivningen och syftet är att identifiera de skyddsvärden som finns inom verksamheten, alltså vad som ska skyddas.

Steg 3 Säkerhetshot. Hotbilden utgår från nationella hotbilder (Säkerhetspolisen, Försvarsmakten), regionala hotbilder och i förekommande fall lokala hotbilder. Under steget görs även en dimensionerad hotbeskrivning (DHB). Det är en beskrivning av en antagonistisk förmåga som säkerhetsskyddsåtgärderna förväntas skydda mot. Syftet är att identifiera vad skyddsvärdena ska skyddas emot.

Steg 4 Sårbarhetsbedömning. Under arbetet ska sårbarheter bedömas utifrån hur de kan påverka verksamheten. Sårbarhetsbedömningen kan bland annat baseras på analys av tidigare inträffade händelser och erfarenheter gjorda utifrån dessa. Även det här steget är den del i analysen över vad verksamheten ska skyddas emot.

Steg 5 Säkerhetsskyddsåtgärder. I det här steget beskrivs de säkerhetsskyddsåtgärder som behöver vidtas utifrån skyddsvärdena i relation till identifierade hot och sårbarheter.

Som det nämndes ovan började arbetet med metoden för säkerhetsskyddsanalys. Den passar även in i Valmyndighetens metod för verksamhetsskyddsanalys. Det framtagna dokumentet är därför en verksamhetsskyddsanalys istället för säkerhetsskyddsanalys.

I analysen bedöms inte sannolikheten för att angrepp eller liknande ska genomföras, utan fokus ligger på att identifiera skyddsvärden, vilka sårbarheter som finns kopplat till dessa samt att identifiera åtgärder för att ta bort alternativt minimera risker.

2.2 Valmyndighetens metod för verksamhetsskyddsanalys

Valmyndigheten har utgått från Säkerhetspolisens metod för säkerhetsskyddsanalys, men även de har valt att arbeta vidare med en verksamhetsskyddsanalys för att belysa att processen är skild från arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser samt säkerhetsskyddsanalyser. Valmyndigheten framhåller att arbetet med verksamhetsskydd bedömer konsekvenser kopplade till valets genomförande och förtroende för valets genomförande, medan säkerhetsskydd utgår från skyddet för Sveriges säkerhet.

I Valmyndighetens verksamhetsskyddsanalys innebär det att alla identifierade risker, sårbarheter och hot bedöms utifrån de konsekvenser de kan ha för genomförandet av valet och förtroendet för genomförandet av valet. Om man har möjlighet, exempelvis genom erfarenhet, att bedöma sannolikheten för att exempelvis ett angrepp ska ske, så medför det ett riskvärde som kan vara utgångspunkt för prioriteringen av verksamhetsskyddsåtgärder.² Om man inte kan bedöma sannolikheten för ett angrepp så prioriteras skyddet utifrån den identifierade sårbarhetsnivån.

2.3 Viktiga begrepp

Här har vi samlat centrala begrepp som används i verksamhetsskyddsanalysen

Begrepp	Betydelse
Antagonistiska hot	Avsiktligt illvilliga handlingar i syfte att påverka genomförandet av allmänna val och/eller förtroendet för valet. Ett antagonistiskt hot kan komma från såväl andra länder som från grupper eller enskilda individer.

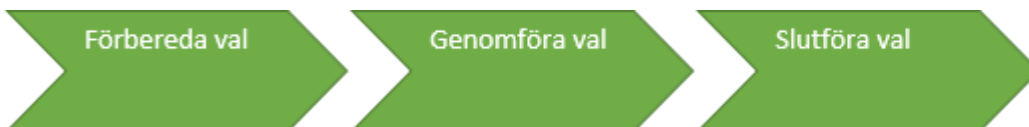
² Riskvärde (sannolikhet*konsekvens)

Dimensionerad hotbeskrivning	Den dimensionerade hotbeskrivningen beskriver en antagen antagonistisk förmåga men inte det faktiska hotet mot allmänna val även om den försöker att ligga så nära verkligheten som möjligt. Kommuner och länsstyrelser behöver bedöma de faktiska hot som finns mot deras ansvarsområde (lokalt eller regionalt) utifrån egna erfarenheter och i samverkan med lokala och regionala säkerhetsmyndigheter.
Skyddsvärden	Det som ska skyddas för att valen ska kunna genomföras och för att förtroendet för genomförandet av valen inte ska påverkas negativt. Skyddsvärden kan finnas inom kategorierna verksamhet, personal, lokaler, transporter, utrustning, material, system och information. Skyddsvärden identifieras och bedöms utifrån vilka konsekvenser antagonistisk påverkan får för genomförandet eller förtroendet för valens genomförande. Om konsekvensen av påverkan medför en skada så finns det behov av skyddsåtgärder.
Verksamhetsskydd	Att identifiera och skydda verksamhet som kan få negativa konsekvenser för genomförandet av, och förtroendet för, allmänna val om den påverkas negativt. Verksamhetsskyddet utgår från verksamhetens egna behov och krav.
Säkerhetsskydd	Skydd av verksamhet som kan få negativa konsekvenser för Sveriges säkerhet om den påverkas. Säkerhetsskyddet utgår från säkerhetsskyddslagen. Om en verksamhet omfattas av både säkerhetsskydd och verksamhetsskydd dimensioneras skyddet i första hand efter säkerhetsskyddets krav. Därefter kan behovet av verksamhetsskydd ställa krav på ytterligare skyddsåtgärder.
Valid (valdatasystemet)	Ett verksamhetsstöd för att administrera val som Valmyndigheten tillhandahåller.
Valsäkerhet	Ett samlingsbegrepp för valadministrationens systematiska arbete med att skydda de uppgifter som ska utföras enligt vallagen och andra valrelaterade författningar. Det handlar om säkerhetsskydd och verksamhetsskydd – men även om skydd mot olyckor, informationssäkerhet, krisberedskap och kontinuitetshantering.
Sårbarhet	Skillnaden mellan befintliga säkerhetsåtgärder och de hot som åtgärderna ska skydda mot. Sårbarheten kan bedömas genom praktiska tester av verksamhetsskyddet, genom analys av tidigare incidenter och genom att göra bedömningar grundade på erfarenhet. En sårbarhet behöver beskrivas så tydligt som möjligt för att det ska vara möjligt att identifiera skyddsåtgärder.

3 Verksamhetsbeskrivning

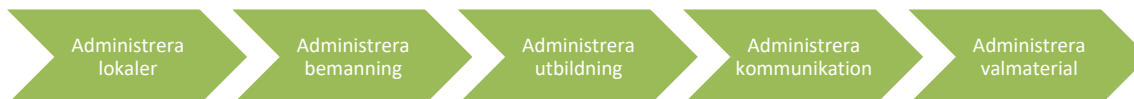

Med utgångspunkt i det kommunala uppdraget att genomföra val har tre processer identifierats i förväg: *förbereda val*, *genomföra val* och *slutföra val*.

Processerna har sedan brutits ned till delprocesser vilka illustreras nedan i texten. I arbetet med analysen har processerna *förbereda val* och *genomföra val* varit utgångspunkterna, medan processen *slutföra val* har lämnats utan genomgång. Det sistnämnda har varit ett aktivt val eftersom det finns skyddsvärden i processerna inför och under valet, men inte det arbete som pågår när själva valet är avslutat.

3.1 Förbereda val

Processen *förbereda val* har brutits ner till fem delprocesser som är av mer administrativ art.

Administrera lokaler beskriver det arbete som läggs ner inför ett val, när bland annat lokaler att hålla förtidsröstning och röstning på valdagen utses. Lokalerna måste uppfylla vissa krav på exempelvis tillgänglighet och möjlighet att genomföra valet. Varje valdistrikt har en lokal som kommunen själva utser. Information om lokalen läggs in i Valid och trycks på röstkortet som skickas ut till alla röstberättigade i varje enskilt valdistrikt.

Administrera bemanning beskriver det arbete som valadministrationen utför på för att bemanna valarbetet. Det handlar om bemanning till valkansliet, bemanning av förtidsröstningslokalerna, bemanning av vallokalerna under valdagen och bemanning av valnämndens preliminära rösträkning.

Administrera utbildning handlar om den utbildning som röstmottagarna får. Den måste vara tillgänglig, pålitlig och den måste genomföras på ett sätt som gör att alla deltagare får samma information och på så sätt får likadana förutsättningar att genomföra arbetet.

Administrera kommunikation beskriver det arbete som genomförs på lokal nivå när det gäller att kommunicera förutsättningar för valet. Information måste anpassas för att bland annat handla om var och hur man kan rösta i Enköpings kommun, vart man vänder sig om man tappat bort sitt

röstkort med mera. Men kommunikationen kan även behöva beröra desinformation, fake news och annat som kan skada valet.

Administrera valmaterial beskriver hur valmaterialet hanteras från det att det anländer från tryckeriet till kommunen, hur det förvaras samt hur det lämnas ut till röstnings- och vallokaler.

3.2 Genomföra val

Processen *genomföra val* bryts ner tre delprocesser som beskriver det aktiva genomförandet av valet.

Genomföra förtidsröstning beskriver hur förtidsröstningen genomförs samt hur förtidsrösterna hanteras fram till dess att de öppnas och räknas på valdagen alternativt på valnämndens preliminära rösträkning. Processen innehåller även förtidsröstning på valdagen.

Genomföra valdag beskriver det som sker från dess att valdistrikten dukar upp för val till dess att alla kommunens räknade och redovisade röster överlämnas till länsstyrelsen, antingen under valnatten eller under dagen efter valdagen.

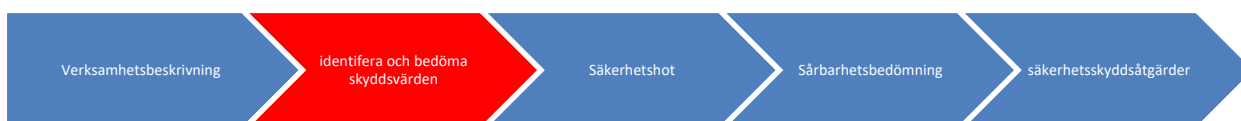
Genomföra valnämndens preliminära rösträkning beskriver det som sker på onsdagen efter valet då röster som underkänts i vallokal räknas tillsammans med förtidsröster som inkommit under valdagen och följande tre dagar, fram till dess att räknade och redovisade röster överlämnas till länsstyrelsen.

3.3 Slutföra val

Processen *slutföra val* delas in i fyra delprocesser som inte beskrivs närmare under arbetet med verksamhetssäkerhetsanalys eftersom de inte anses innehålla skyddsvärden.

4 Identifierade och bedömda skyddsvärden

I den här analysen är ett skyddsvärde *det som ska skyddas* för att valen ska kunna genomföras och för att förtroendet för genomförandet av valen inte ska påverkas negativt. Skyddsvärden kan vara verksamhet, personal, lokaler, transporter, utrustning, material, system och information.

Skyddsvärden identifieras och bedöms utifrån vilka konsekvenser som påverkan av skyddsvärdet får, både för genomförandet av valen och för förtroendet för valens genomförande. Om konsekvensen av påverkan medför en skada så finns det behov av skyddsåtgärder.

Vi har valt att kategorisera skyddsvärden utifrån processerna *förbereda val* och *genomföra val*. Skyddsvärdena har delats in underkategorier. Kategorierna är ett stöd för att det ska vara lättare att sortera bland identifierade skyddsvärden och skyddsåtgärder.

4.1 Förbereda val

I den här delen beskrivs de skyddsvärden som identifierats inom de fem delprocesser som ingår i processen *förbereda val*. Skyddsvärden för varje delprocess redovisas för sig.

Identifierade skyddsvärden i delprocessen administrera lokaler

Lokaler

- Lokalerna ska ha ett adekvat skalskydd och vara tillgängliga ur flera olika aspekter (funktionsnedsättning, neutralitet m.m.)
- Lokalerna ska möjliggöra ett bra flöde för väljarna och det ska vara möjligt för röstmottagarna att ha uppsikt över hela lokalen.
- Det ska finnas utrymningsmöjligheter så att det är möjligt att tömma lokalerna snabbt vid behov, alternativt inrymma människor vid hot.
- Lokalerna måste vara utformade så att valhemligheten är möjlig att bevara.
- Är lokalen en vallokal ska det finnas möjligheter till arbetsyta vid rösträkning samt möjlighet för åskådare att närvara.
- Det är också viktigt att i förväg planera hur möjliga avvisingar ska hanteras.
- Lokalernas strömförsörjning måste hanteras i processen.

Alternativa lokaler

- Det måste finnas andra lokaler att använda om någon av de beslutade lokalerna inte är tillgänglig av någon anledning.

Övriga lokaler

Planeringen måste omfatta alla lokaler som ska användas under valet;

- lokaler för förvaring av förtidsröster,
- lokaler för förvaring av material,
- förtidsröstningslokaler,
- vallokaler,
- lokaler för överlämning av röster och
- lokal för valnämndens preliminära rösträkning.

Identifierade skyddsvärden i delprocessen administrera bemanning

Det ska finnas personal inom alla funktioner på valkansliet som kan arbeta fram till valet. Vissa av dessa funktioner är nyckelfunktioner och för dessa kan kontinuitetshantering behöva tas fram. Utöver personal på valkansliet ska alla valdistrikt ha ordförande och vice ordförande och alla röstmottagare oavsett om de arbetar med förtidsröstning, som ambulerande röstmottagare eller under valdagen ska vara neutrala/oberoende.

- Vid rekrytering av röstmottagare kan det vara en fördel att ha personlig kännedom om den personal som ska rekryteras.
- Valnämndens ledamöter och ersättare ska vara utbildade och kunniga i valprocessen.
- Arbetsmiljön för personalen under hela valprocessen ska bedömas.

Identifierade skyddsvärden i delprocessen administrera utbildning

- De som utbildar röstmottagarna ska vara kompetenta på området. De ska vara korrekta, tydliga och förtroendeingivande.
- Röstmottagarna som genomgår utbildningen ska alla få ta del av samma kunskap, information och underlag.
- Alla röstmottagare ska genomföra en webbutbildning. Efter genomförd webbutbildning ska röstmottagare lämna in en bekräftelse.

Identifierade skyddsvärden i delprocessen administrera kommunikation

- Kommunikation ska vara tydlig, korrekt och tillgänglig. Till valet behöver det kopplas kommunikatörer. Det ska finnas en plan för vilka kanaler som används och hur desinformation ska bemötas.
- Kommunikations- och informationsmaterialet, oavsett om det är eget eller från en officiell källa, behöver hanteras säkert så rätt material används.

Identifierade skyddsvärden i delprocessen administrera valmaterial

- Valmaterialet måste förvaras säkert.
- Valmaterialet – Det måste finnas tillräckligt med material, och eventuellt även lite i reserv.
- Det valmaterial som transporteras är bland annat valsedlar, kuvert, och röstlängder.
- Placering av valsedlar måste göras enligt samma princip i alla kommunens röstnings- och vallokaler.

4.2 Genomföra val

I den här delen beskrivs de skyddsvärden som identifierats inom de tre delprocesser ingår i processen *genomföra val*. Skyddsvärden för varje delprocess redovisas för sig.

Identifierade skyddsvärden i delprocessen genomföra förtidsröstning

- Förtidsröstningslokalerna både stationära och mobila lokaler ska vara tillgängliga och det ska finnas säker förvaring av valurna, valmaterial och röstlängd, samt inkomna förtidsröster i anslutning till lokalen. Det ska vara möjligt att bevara valhemligheten vid förtidsröstning. I lokalen ska en larmlista finnas.
- Röstmottagarna som arbetar under förtidsröstningen ska vara neutrala/oberoende och förtroendeingivande. Det gäller även ambulerande röstmottagare. Alla röstmottagare ska ha en god arbetsmiljö.
- Transporter av förtidsröster under förtidsröstningen sker i olika led.

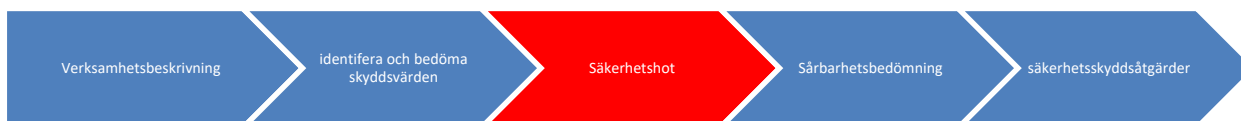
Identifierade skyddsvärden i delprocessen genomföra valdag

- Vallokalen även lokaler som det genomförs förtidsröstning på valdagen i. Lokalerna ska vara tillgängliga och neutrala och det ska vara möjligt att bevara valhemligheten. I lokalen ska allt valmaterial som behövs för att genomföra val finnas och vara tillförlitligt.
- Övriga identifierade lokaler bland annat lokaler där valkansliet och valnämnden huserar.
- Röstmottagare ska vara neutrala/oberoende. De ska ha en god arbetsmiljö.
- Väljarna ska kunna använda sig av den vallokal som hör till deras valdistrikt, de ska vara säkra på att röstmottagarna hanterar deras röster på ett riktigt sätt och att valhemligheten inte avslöjas.
- Valurnan ska skyddas under hela valdagen.
- Rösterna under valdagen hanterar både röster som lämnas i lokalen och förtidsröster som inkommit under förtidsröstningsperioden.
- Röstlängden måste vara tillgänglig för att kunna hantera valdistriktets väljare.
- Rösträkningen sker öppet och måste genomföras på ett säkert sätt.
- Teknik – Det krävs minst en mobiltelefon täckning för att kunna larma, kontakta valkansliet eller valmyndigheten samt kunna ringa in valresultat efter rösträkningen.
- Transporter av förtidsröster till vallokalen och transporter av räknade röster till valkansliet och vidare till länsstyrelsen efter avslutat val
- Valdistriktens ordförande och vice ordförande En av dem måste finnas på plats i lokalen under hela dagen och de tillsammans ska underteckna de olika dokumenten och påsarna.
- Valnämndens ordförande och vice ordförande måste följa med leveransen av räknade röster till länsstyrelsen.
- Förvaring av röster - Om transport till länsstyrelsen inte genomförs direkt måste rösterna förvaras på ett säkert sätt till dess att transport sker.

Identifierade skyddsvärden i delprocessen genomföra valnämndens preliminära rösträkning

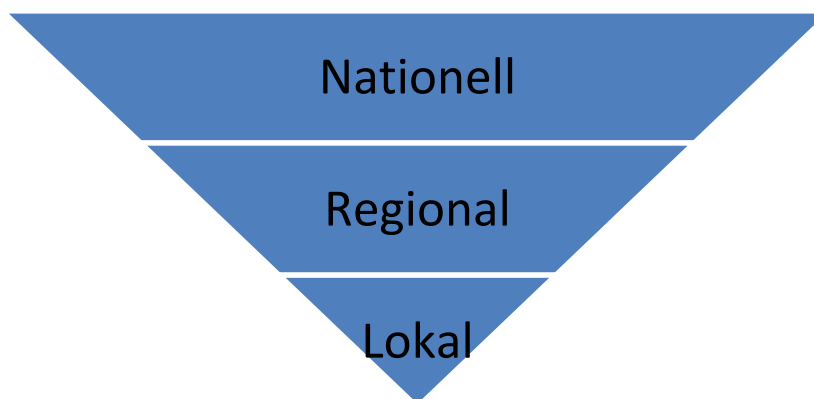
- Lokalen ska vara tillgänglig eftersom valnämndens preliminära rösträkning är öppen för allmänheten. Den ska erbjuda en god arbetsmiljö för dem som räknar.
- Det måste finnas ett antal röster att räkna. Antalet ska vara såpass stort att valhemligheten behålls.
- För att kunna genomföra den preliminära rösträkningen måste de olika valdistriktens röstlängder i original finnas tillgängliga.
- Valurnan är en förutsättning för att valhemligheten inte röjs.
- Valhemligheten får inte avslöjas under räkningen.
- Postnord levererar sent inkommande brevröster med mera.
- Efter avslutad räkning ska resultatet rapporteras in i valdatasystemet med rätt teknik.
- Valnämndens ordförande och vice ordförande måste följa med leveransen av räknade röster till Länsstyrelsen.
- Transporter till länsstyrelsen efter avslutad räkning.

5 Säkerhetshot och dimensionerande hotbeskrivning (DHB)

Ett hot uppstår när en aktör eller en antagonist har både avsikt och förmåga att genomföra en handling som, i det här fallet, kan påverka valet negativt. Med utgångspunkt i en generell hotbeskrivning kan en dimensionerande hotbeskrivning (DHB) tas fram. En DHB beskriver hotbilden för en specifik aktivitet.

Hotbilden i denna analys utgår från 3 nivåer:

Den översta nivån är den nationella nivån. Den bygger på den hotbild som bland annat Försvarsmakten och Säkerhetspolisen står bakom. Till detta har Valmyndighetens DHB kopplats.

Nästa nivå är den regionala, där den nationella kompletteras med regionala förutsättningar. Det kan var information om vilka grupperingar som finns i regionen, samt tendenser, brottsstatistik med mera.

Den lägsta, och mest intressanta, nivån är den lokala nivån. Där kokas den samlade informationen från den nationella och regionala nivå ner till de förutsättningar som finns lokalt i Enköpings kommun. Detta kompletteras sedan med information om bedömda hot och erfarenhet från inträffade incidenter.

5.1 Incidenter under föregående val som är inrapporterade

Incidentrapporter 2019

51 incidentrapporter om 81 incidenter

57 % av incidenterna handlade om valsedlar

20 % av incidenterna handlade om vallokaler

Valmyndighetens enkätundersökning 2018

39 kommuner (17%) beskriver att det förekom incidenter med försök till sabotage, ordningsstörning eller annan incident som riskerade påverka valgenomförandet eller förtroendet för valen.

Valmyndighetens enkätundersökning 2019

63 kommuner (23%) beskriver att det förekom en eller flera incidenter med försökt till sabotage, ordningsstörning eller annan incident som riskerade påverka valgenomförandet eller förtroendet för valen.

5.2 Nationell nivå, valmyndighetens dimensionerande hotbeskrivning

En DHB är ett underlag för att verksamhetsutövaren ska kunna dimensionera skyddet till rätt nivå. När man tar fram en DHB så utgår man från en antagen antagonistisk förmåga som skyddsåtgärderna förväntas skydda mot. Ett exempel på detta i samband med valet kan vara att en aktör vill stjäla förtidsröster för att på så sätt påverka valets genomförande. Det behöver inte föreligga ett reellt hot, men utifrån antagandet ska vi vidta åtgärder för att upptäcka och försvåra för antagonisten att genomföra handlingen, samt hantera om händelsen om den ändå genomförs.

På nationell nivå har Valmyndigheten tagit fram en DHB för valen 2022. Valmyndigheten anser att det finns aktörer som har kapacitet, intention och möjliga tillfällen att påverka valgenomförandet. De anser att det inte går att utesluta att det utförs ett eller flera begränsade angrepp mot genomförandet av allmänna val 2022.

Därför bör den kommunala valadministrationen vidta åtgärder som kan förebygga otillbörlig påverkan och samtidigt skapa förmåga att hantera eventuella angrepp mot genomförandet av allmänna val. Nedan följer en sammanfattning av Valmyndighetens DHB.

Ingen aktör har förmåga att systematiskt påverka valresultatet

Valmyndigheten anser att ingen aktör har förmåga eller tillfälle att systematiskt påverka valresultatet. Att valsystemet är manuellt, decentraliserat och transparent skapar en omfattande inneboende motståndskraft mot påverkan av valresultatet.

Valsystemet har flera, av varandra oberoende processer, för att säkerställa att valresultatet är rättssäkert. Varje röst bedöms enskilt utifrån i förväg beslutade regler, sedan räknas rösterna och kontrolleras manuellt flera gånger innan valresultatet fastställs. De fysiska rösterna arkiveras efter varje val för att möjliggöra förnyad sammanräkning och bedömning. För att ytterligare förhindra påverkan på resultatet är röstmottagningen och rösträkningen offentliga, vilket innebär att genomförandet är transparent och att allmänheten har insyn.

Ett antal aktörer har förmåga att påverka valets genomförande

Valmyndigheten anser att ett antal aktörer har förmåga och intention att påverka valens genomförande. Det kan handla om begränsade angrepp mot enskilda vallokaler eller försök att stjäla till exempel valsedlar, men det kan också handla om medveten spridning av felaktig information för att exempelvis påverka väljares förmåga att rösta.

I samband med genomförandet av de allmänna valen 2014 och 2018 förekom angrepp i och mot vallokaler. Under genomförandet av valen 2018 förekom försök att påverka valens genomförande bland annat genom cyberangrepp mot www.val.se och medvetna stölder och sabotage.

Genom att reducera egna sårbarheter och därigenom antalet tillfällen en aktör kan utnyttja kan den kommunala valadministrationen påverka denna typ av hot. Genom försvårande skyddsåtgärder och proaktiv kommunikation kan valadministrationen även påverka antalet aktörer med förmåga och intention att påverka valens genomförande.

Ett antal aktörer har förmåga att påverka förtroendet för genomförande av allmänna val

I sin DHB inför valen 2022 nämner Valmyndigheten att ett antal aktörer har intention och förmåga att påverka förtroendet för genomförandet av allmänna val. Det kan handla om att medvetet sprida felaktig information eller att genomföra fysisk påverkan (exempelvis stölder och sabotage) för att påverka allmänhetens förtroende för genomförandet av allmänna val.

Under valen 2018 förekom försök att påverka förtroendet för det svenska valsyste­met i en negativ riktning. Den kommunala valadministrationen kan motverka denna typ av hot genom att arbeta proaktivt och förebyggande för att minska risken och antalet tillfällen som en aktör kan utnyttja.

Som motvikt måste nämnas att det amerikanska presidentvalet, som visade en uppsjö med aktiviteter för att underkänna valresultatet, har ökat medvetandet hos allmänheten om hur fake news och medveten smutskastning kan påverka opinionen. Vi har också fått en förståelse hur Rysslands propaganda och desinformation medvetet används i kriget mot Ukraina för att påverka allmänheten.

5.3 Regional nivå

Bedömda hot

Enligt länsstyrelsen i Uppland så förekom det inga hotbilder mot valet under 2018 och någon hotbild mot valet har inte framkommit än så länge mot årets val.

Enligt Region Värmland har 2020 varit ett år som ger anledning till viss oro inför framtiden. Den tidigare sjunkande trenden för nordiska motståndsrörelsens (NMR:s) aktiviteter i regionen bröts och det finns tecken på att den högerextrema miljön lyckats genomföra en generationsväxling under året.

Spridningen av hot och hat på nätet fortsätter också, vilket gör arbetet mot extremism både mer komplicerat men också mer angeläget.

Antal anmälda hatbrott i ligger på nästan samma nivå som tidigare år men med en svagt uppåtgående kurva. Det finns en oro för att frågorna om mänskliga rättigheter har fått en tillbakagång i spåren av pandemin. Det är extra viktigt att lyfta arbetet för demokratin, när arbetet mot hat och hot och för lika rättigheter kan komma att bli ännu mer angeläget.

Inträffade incidenter

Det finns ett antal inträffade incidenter under valen 2014, 2018 och 2019 på regional nivå. Här nedan finns en översikt över incidenter under tre val.

Oreda bland valsedlar	Allmän oreda bland valsedlar. Anledningen kan vara både medvetet genom påverkan och omedvetet genom slarv från väljare.
Förkryssade valsedlar	Försök att placera redan förkryssade valsedlar i valsedelställ.
Stulna valsedlar	Valsedlar från enskilda partier stals från valsedelställ.
Stökiga/hotfulla personer	Individer som uppehöll sig i lokalen var stökiga och störande för övriga i lokalen.
Misstanke om felaktig budröstning	Personer som misstänks ha hjälpt väljare med budröstning trots att de inte har en förtrolig relation. Dessa personer antas inte vara opartiska gentemot väljaren.
Otillbörlig påverkan	Partiföreträdare har uppehållit sig i vallokalen med profilkädder som anger partitillhörighet.
Administrativa fel	Röstmottagare har lämnats ensamma i lokalen och att vallokalen varit helt obemannad vid något tillfälle.
Administrativa fel	Det har förekommit fel ifyllda röstlängder.

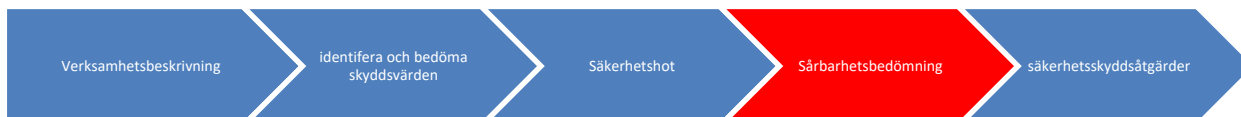
Tekniska fel En kommun har rapporterat att under ett val var en hiss ur funktion vilket ledde till minskad tillgänglighet.

5.4 Lokal hotbild

Största lokala hotet är cyberhot mot webbsidor med valinformation. Information om valet bör finnas tillgängligt tidigt på olika språk för att minimera påverkan om webbsidor inte finns tillgängliga strax före valet. Pga den allmänna orosbilden runt Ukraina så kan vi inte garantera att vi får webbsidan överbelastad eller nedstängd strax före valet.

Lokalt är vi utsatta för desinformationskampanjen mot Socialförvaltningarna där de beskylls för att kidnappa barn.

6 Sårbarhetsbedömning

En sårbarhet är en enskild svaghet eller liknande som gör helheten sårbar. En sårbarhetsbedömning görs för att detaljerat analysera hur brister i verksamheten kan påverka genomförandet av verksamheten. Bedömningen syftar till att på förhand identifiera var något kan falla, för att på så sätt skapa underlag för åtgärder som kan minimera dessa sårbarheter.

Det som följer är en länsgemensam bedömning och därför är den generell i sin natur, slutsatserna är dock allmängiltiga men de kan behövas bedömas på lokal nivå för att få högre detaljnivå i sårbarheterna.

6.1 Förbereda val

Sårbarhetsbedömning mot delprocesserna som ingår i processen förbereda av val har inte skett då det normalt sett är en planeringsprocess som genomförs. Det bör dock nämnas att det finns en stor sårbarhet i delprocesserna och det är att förberedelsedelen oftast utförs av en eller ett fåtal individer. Om den eller dessa individer är frånvarande blir förarbetet sårbart. Det är också viktigt att dokumentation finns av förberedelserna som skyddsåtgärd.

6.2 Genomföra val

Nedan följer de identifierade sårbarheterna i respektive delprocess inom processen *genomföra val*.

Identifierade sårbarheter med kommentarer i delprocessen genomföra förtidsröstning

- Ambulerande röstmottagning - Valhemligheten kan inte bevaras (ex personer som får hjälp vid röstningen). Den ambulerande lösningen är förenad med samtliga risker som i hela valet.
- Tillträde till lokalen kan ej säkerställas.
- Lokalens möblering medger inte att valhemligheten kan säkerställas.
- Bemanning (närvara och frånvara) Personal är ensamma i lokalen. Personal får inte raster vilket ger risk för slarv p.g.a. trötthet eller stress.

- Anpassa tillgänglighet så personer med särskilda behov får lätt att rösta.
- Säkerställa tekniken så inte tekniska brister gör att tilltron till valsystelet minskar.
- Skyltar kan förstöras eller förvanskas vilket kan störa valet eller minska förtroendet för genomförandet av valet.
- Plombering av urna så inte obehörig person kan påverka innehållet i valurnan.
- Valmaterial försvinner, förändras eller förstörs.
- Instruktioner till personal så inte personal gör fel av oaktsamhet eller okunskap.
- Röslängden försvinner så möjligheten att spåra röster försvinner.
- Förtidsröster transporteras med ordinarie PostNords postbil vilket kan möjliggöra stöld av förtidsröster.
- Röster kan stjälas under stopp i transport. Transporten kan råka ut för olyckor, då kan röster stjälas eller förstöras.
- Valdatasystelet Valid kan vara otillgängligt så det inte går att registrera valresultat.
- Förvaringen är viktig. Röster kan stjälas, förvanskas eller förstöras. Valhemligheten kan röjas.
- Tillträde till lokalen för röstförvaring får inte begränsas så manipulation av röster kan ske. Valhemligheten kan röjas

Identifierade sårbarheter med kommentarer i delprocessen genomföra valdag

- Tillträde till lokalen kan inte säkerställas. Lokalerna kan vara obevakade under natten. Lokalerna är öppna vilket ger åtkomst för alla. Nycklar till lokalerna kan finnas hos fler. Lokalerna kan sakna larm.
- Otillräcklig bemanning, röstmottagare kan vara oförberedda eller olämpliga. Röstmottagare kan ha dolda agendor för att påverka väljare. Röstmottagare kan ha dolda avsikter för att manipulera valet eller förtroendet för valet. Rutinerna för att genomföra valet kan vara otydliga.
- Valmaterial kan stjälas. Valmaterial kan förstöras eller förvanskas.
- Otillbörlig påverkan dvs. individer i eller kring vallokaler kan försöka påverka väljare. Individer i eller kring vallokaler kan störa valprocessen.
- Risk att valhemligheten röjs genom att lokalens utformning inte medger att valhemligheten säkerställs.
- Individer i vallokaler försöker följa med väljare som ska rösta.
- Analogt genomförande med röslängd och urna - Röslängd och urna kan stjälas, förstöras eller manipuleras.
- Röstmottagare/rösträknare gör fel av naturliga orsaker såsom trötthet eller stress.
- Röstmottagare/rösträknare gör medvetna fel.
- Åskådare försöker störa eller avbryta rösträkningen.
- Transport och förflyttning av röster och röslängd - Transporten kan råka ut för en olycka.
- Transporten sker efter en lång dag vilket kan medge misstag på grund av trötthet.
- Transporten kan bli medvetet påverkad (stannad, hotad) längs vägen.
- Bevakning saknas vilket kan ge tillfälle för aktör att påverka, förstöra eller stjäla röster.
- Länsstyrelsens kapacitet att ta emot material understiger behovet vid överlämning till länsstyrelsen.
- Parkeringssituationen utanför länsstyrelsens lokaler innebär längre förflyttning med rösterna. Detta kan innebära möjlighet för aktör att stjäla röster.
- Hela länets räknade röster (från valdagen) finns samlade i tid och rum hos Länsstyrelsen.

Identifierade sårbarheter med kommentarer i delprocessen genomföra valnämndens preliminära rösträkning

- Annonsering - Tryckfel i annons. Fel information i annonsen (medvetet eller omedvetet).
- Röslängder - Valnämndens preliminära rösträkning kan inte genomföras utan röslängder i original.
- Olämplig lokal medger påverkan från åskådare. Lokalen måste vara tillgänglig.
- Bristande rutiner försvårar arbetet.
- Valnämndens ordförande och vice ordförande - Ordförande och/eller vice ordförande uteblir från rösträkningen.
- Röster och röslängd förvaras osäkert. Det saknas lås till lagringsutrymmen. Tillträdet till utrymmen kan inte begränsas.
- Transporter och för flyttning av röster och röslängd - Transporten kan råka ut för en olycka.
- Transporten sker efter en lång dag vilket kan innebära misstag på grund av trötta utförare av transport.
- Transporten kan bli medvetet påverkad (stannad, hotad) längs vägen.
- Bevakning saknas vilket kan ge tillfälle för aktör att påverka, förstöra eller stjäla röster.
- Administrativa fel - Det saknas skriftliga och tydliga rutiner för hur rösträkningen med mera ska genomföras.
- Trötta valarbetare.
- Okunniga/olämpliga rösträknare.
- Stressig arbetsituation på grund av bemanning och att det sker öppet.
- Länsstyrelsens kapacitet att ta emot material understiger behovet vid överlämningen av rösterna.
- Parkeringssituationen utanför länsstyrelsens lokaler innebär längre förflyttning med rösterna. Detta kan innebära möjlighet för aktör att stjäla röster.
- Hela länets räknade röster (från valnämndens preliminära rösträkning) och röslängder finns samlade i tid och rum.

7 Verksamhetsskyddsåtgärder och -plan

Denna del ska ses som förslag på åtgärder som behöver vidtas med utgångspunkt från skyddsvärde → hot → sårbarhet. Identifierar och bedömer vi de åtgärder vi behöver vidta för att minska eller eliminera sårbarheterna, klarar vi av att hantera eventuella hot mot våra skyddsvärden.

Nedan följer ett stort antal förslag på skyddsåtgärder, grupperade under olika rubriker. Det är viktigt att framhålla att det är just förslag. Varje kommun måste utgå från sina förutsättningar vilket innebär att det som en kommun kanske inte kan genomföra, kanske genomförs i en annan kommun.

Oavsett om kommunen fastställer analysen som den är eller arbetar vidare med den lokala delen, bör man arbeta vidare med verksamhetsskyddsåtgärder och -plan.

Det är i det här arbetet de lokala förutsättningarna blir avgörande. Kommunerna kan använda de tabeller som finns under de olika rubrikerna för att dokumentera och följa upp de åtgärder som vidtas för att minska sårbarheterna. De ifyllda tabellerna utgör sedan verksamhetsskyddsplanen.

7.1 Övergripande åtgärder

Ett ökat skydd av olika arbetsmoment uppnås genom ett system av rutiner och säkerhetsåtgärder som tillsammans upptäcker, försvårar och hanterar otillbörlig påverkan på, i det här fallet, valarbetet. Säkerhetsåtgärderna är beroende av varandra. Grundläggande utbildning och rutiner för alla som arbetar med val bidrar till ökad förmåga att planera och skydda arbetet såväl som till effektivare konsekvenshantering vid eventuella incidenter.

Antal valarbetare - Att två eller fler personer arbetar tillsammans i syfte att bygga in en kontrollfunktion i valarbetet bidrar till ökad redundans och stärkt tilltro till valförfarandet.

Spårbarhet - Genom att dokumentera var, och av vem, röster och annat skyddsvärt valmaterial hanteras, byggs en naturlig kontroll in i valarbetet. Det bidrar till att reducera risken för stöld och manipulation samt till att stärka förtroendet för valförfarandet. En enkel rutin för spårning kan till exempel beskriva vilka rutiner som finns för valarbete, vem eller vilka som har behörighet att utföra respektive arbetsuppgift vid varje tillfälle och hur spårning kan ske i efterhand. Spårning kan även bygga på ett helt självständigt system.

Bevakning - Genom att låta väktare bevaka skyddsvärda moment ökar skyddet av valgenomförandet. Finns legala förutsättningar för att låta bevakning ske av ordningsvakter, som har större befogenheter än väktare, innebär det en ökad förmåga att hantera ordningsstörningar. Bevakning försvårar angrepp och reducerar konsekvensen av en incident.

Kännedom om arbetsuppgifter - God kännedom hos vaktbolag (väktare eller ordningsvakter) samt hos Polismyndigheten angående olika arbetsmoment och aktiviteter i samband med val reducerar risken för ett angrepp genom deras förmåga att upptäcka, försvåra och hantera en incident.

Förvaring - Genom att förvara valsedlar, röster och annat valmaterial på ett tryggt och säkert sätt reduceras sannolikheten för stöld, manipulation och sabotage. Åtgärderna försvårar för en potentiell angripare och bidrar till att öka förtroendet för förfarandet. Förvaring kan till exempel ske genom att en låda har ett lock som är låst och att lådan är förankrad genom lämplig låsanordning.

Åtskild förvaring - Genom att i vissa situationer förvara material med uppgifter som har en koppling till varandra åtskilda, såsom väljarförteckning och förtidsröster samt röstlängd och röster, reduceras risken för att valresultatet påverkas vid en incident. Separat förvaring innebär i vissa tidskeenden att åtgärder kan vidtas som ger väljaren möjlighet att rösta på nytt om tidigare röst inte längre finns tillgänglig.

Synliggörande av roller - Genom att synliggöra de personer som har tilldelade roller, såsom till exempel röstmottagare, rösträknare, transportörer och valansvariga, med kläder eller andra symboler som tydligt visar personernas roll, kan risk för påverkan reduceras.

Förberedd samverkan - Genom att etablera samverkan och förbereda kontaktkanaler med bevakningsbolag eller Polismyndigheten ökar förmågan att upptäcka, försvåra och hantera incidenter.

Åtgärdsmatris för övergripande åtgärder

Det här är ett exempel på en åtgärdsmatris med exempel på åtgärder. Matrisen och åtgärderna bör anpassas lokalt. Den ifyllda matrisen utgör en del av verksamhetsskyddsplanen.

Vad	Prio 1-4	Vem	Resurs	När ska det vara klart
Ta fram kontaktlista för alla aktörer				
Samverkan med vaktbolag rörande lokalbevakning				
Kontaktlista till SBF lokalanvarig beträffande larm, lås eller fel				
Kontaktlista till polis				
Kontaktlista till säkerhetsenhet				
Tydliga namnbrickor på valarbetare som också visar rollen				

7.2 Personal

Ökat skydd i fråga om personal uppnås genom ett system av prövning, rutiner och säkerhetsåtgärder som tillsammans upptäcker, försvårar och hanterar otillbörlig påverkan på valarbetet. Säkerhetsåtgärderna är beroende av varandra.

Utbildning och rutiner för de som ansvarar för personalfrågor och rekrytering är grunden för att skapa en ökad förmåga att skydda valets genomförande såväl som effektivare konsekvenshantering vid eventuella incidenter.

Personalsäkerhetsbedömning vid rekrytering – En prövning av sökandens pålitlighet och lojalitet vid rekrytering ökar skyddet för genomförande av val. Det bidrar även till att reducera sannolikheten för angrepp mot valets genomförande och försök att undergräva förtroendet för allmänna val.

Säkerhet, lojalitet och förtroende som en del i introduktion och utbildning - Genom att göra kunskap tillgänglig om säkerhet samt krav och förväntningar på lojalitet vid introduktion av ny personal, och i samband med utbildning, ökar skyddet för genomförande av val. Det bidrar även till att reducera sannolikheten för angrepp mot valets genomförande och försök att undergräva förtroendet för allmänna val.

Fortsatta informations- och utbildningsinsatser om säkerhet, lojalitet och förtroende under anställningstiden - Genom att under anställningstiden utbilda om säkerhet samt om vilka krav och förväntningar på lojalitet som finns, ökar skyddet för genomförande av val. Det bidrar även till att reducera sannolikheten för angrepp mot valets genomförande och försök att undergräva förtroendet för allmänna val.

Personalhanterande åtgärder - Genom att ta fram rutiner för hur situationer ska hanteras, när medarbetare inte uppträder pålitligt och lojalt, kan risken, det vill säga sannolikheten och konsekvensen, för en sådan händelse sänkas.

Åtgärdsmatris för personalrelaterade åtgärder -Det här är ett exempel på en åtgärdsmatris med exempel på åtgärder. Matrisen och åtgärderna bör anpassas lokalt. Den ifyllda matrisen utgör en del av verksamhetsskyddsplanen.

Vad	Prio 1-4	Vem	Resurs	När ska det vara klart
-----	----------	-----	--------	------------------------

Kontrollera referenser för nya valarbetare.				
Hålla utbildning för alla som arbetar med val.				

7.3 Lokaler, förvaringsutrymmen och material

Upptäckande skyddsåtgärder

Det räcker inte med bra dörrar och lås ifall en angripare kan arbeta ostört med att ta sig igenom skyddet. Exempel på upptäckande åtgärder är personell bevakning och olika typer av tekniska övervakningssystem. Även säkerhetspåsar och plombering är att betrakta som upptäckande skyddsåtgärd eftersom de bidrar till att upptäcka manipulation av innehåll.

Bevakningstekniska hjälpmedel, till exempel larmanordning - Vid behov bör en lokal eller ett förvaringsutrymme förses med larm. Larmet bör leda till en bevaknings- eller larmcentral med målet att personal är på plats inom så pass kort tid att ett påbörjat intrång i lokalen kan förhindras. Exempelvis kan tillfälliga inbrottslarm, så kallade "larmväskor" hyras och kopplas till larmcentral.

Personell bevakning i, eller utanför, lokalen - Personell bevakning, exempelvis av egen personal eller väktare, kan bidra till att reducera risken för påverkan genom att tidigt upptäcka ett pågående angrepp. Bevakningen kan vara såväl stationär som ronderande.

Kännedom om lokaler hos Polismyndigheten och räddningstjänsten - Polismyndighetens och räddningstjänstens förmåga att skydda lokaler och förvaringsutrymme ökar om de har god kännedom om var lokaler och förvaringsutrymmen är lokaliserade samt när och i vilket syfte de kommer att användas. Sannolikheten för, och konsekvensen av, ett angrepp kan reduceras. Ibland kan muntliga kontakter vara lämpliga och/eller tillräckliga.

Försvårande skyddsåtgärder

Försvårande skyddsåtgärder fördröjer eller försvårar för en angripare att ta sig in i en lokal eller ett förvaringsutrymme. Exempel på sådana åtgärder är byggnadstekniska förstärkningar, stängsel, system för inpassering och fordonshinder.

Byggnadstekniska skyddsåtgärder, sektionering och lås - Byggnadstekniska skyddsåtgärder ökar den tid det tar för en angripande att ta sig in i en lokal. Det kan exempelvis handla om skyddsåtgärder i fasader, ytterväggar, tak, golv, dörrar och fönster. Särskilt viktigt är det ofta att minska antalet fönster och ytterdörrar, alternativt förstärka dem med hjälp av galler eller grindar. I vissa fall behöver det fysiska skyddet inte avse en hel byggnad utan bara en sektion eller en del av en byggnad eller lokal. Stängsel eller avgränsningar kan öka skyddet inom ett visst område. Även punktvis skydd med exempelvis ett säkerhetsskåp eller värdeskåp bidrar till ökat skydd. Byggnadstekniska skyddsåtgärder är beroende av väl fungerande lås med tillförlitlig nyckelhantering. Genom att byta ut eller uppgradera befintliga lås ökar skyddet av en lokal eller ett förvaringsutrymme.

Insynsskydd - Insynsskydd minskar sannolikheten för tillgrepp genom att förhindra att obehöriga identifierar vad som förvaras på platsen. Insynsskydd kan skapas genom att täcka över befintliga fönster med folie eller motsvarande alternativt att inte sätta upp skyltar. Insynsskydd kan även

vara digitalt genom att säkerställa att information om vad som förvaras var och när inte finns tillgängligt digitalt, exempelvis i sociala medier eller på valnämndens webbplats.

Inpasseringskontroll - Inpasseringskontroll ökar skyddet av en lokal genom att säkerställa att enbart behöriga personer kan vistas i lokalen. Inpasseringskontroll kan genomföras genom personell kontroll, tekniska kontrollsystem (tex. kortläsare) eller manuella system såsom nyckelhantering. Inpasseringskontroll kan även vara en hanterande skyddsåtgärd genom att öka förmågan att i efterhand klarlägga vem eller vilka som haft tillgång till lokalen eller förvaringsutrymmet i samband med en incident.

Transportskydd - Generellt gäller att i samband med att en transport anländer till en förvaringslokal eller annan lokal ska transporten mötas upp och lasten tas om hand av behörig personal. Om det är möjligt att öppna transporten inom ett avspärrat område är det att föredra. Beroende på lokalens förutsättningar är det viktigt att det som transporteras inte vid någon tidpunkt lämnas obevakat. Tid, datum och transportväg för leveranser bör skyddas förutom för bevakningspersonal som bör vara informerade. Det mottagna valmaterialet, förtidsrösterna eller rösterna bör kontrolleras och jämföras med den förväntade mängden samt dokumenteras.

Hanterande skyddsåtgärder

Hanterande skyddsåtgärder är sådana som stoppar en angripare, till exempel tekniska system, bevakningspersonal eller polis. Det kan också vara åtgärder som minskar konsekvenserna av ett angrepp som redan skett, till exempel genom att ha en förberedd alternativplats från vilken verksamheten kan drivas.

Dokumentation över vad som förvaras i en lokal eller ett förvaringsutrymme - Dokumentation och spårbarhet av valmaterial, förtidsröster och röster bidrar till en effektivare konsekvenshantering vid eventuella incidenter.

Rutiner för att ersätta förlorat eller förstört valmaterial - Upparbetade rutiner för att ersätta förlorat eller förstört valmaterial reducerar konsekvenserna av eventuella angrepp.

Kommunikationsplanering - Upparbetade rutiner för proaktiv och förebyggande kommunikation i händelse av förlorat eller förstört valmaterial, förtidsröster och röster reducerar konsekvenserna av eventuella angrepp.

Utbildning av röstmottagare - Om röstmottagarna har god kännedom om situationer som kan uppstå och hur dessa ska hanteras så innebär det förutsättningar för att konsekvenserna av ett angrepp blir mindre påtagliga.

Kontaktuppgifter - Om lokaler som används vid genomförandet av val har olika huvudmän är det viktigt att kontaktuppgifter till lokalansvariga finns samlat hos valkansliet. Vem som har ansvaret för lokalen och vad som ingår i detta ansvar bör vara tydligt innan valperioden börjar. Ansvariga för röstmottagningen på förtidsröstnings- och vallokaler bör ha tillgång till kontaktuppgifter till lokalansvarig samt direktnummer till väktare och ev. kontaktpunkt inom Polismyndigheten, så att de snabbt kan komma till platsen vid behov.

Personell bevakning i, eller utanför, lokalen - Bevakningspersonal eller polis i eller utanför en lokal eller ett förvaringsutrymme skapar förutsättningar för att snabbt stoppa angripare innan eller under pågående tillgrepp.

Reservlokaler - Valnämnden behöver planera för alternativa förvaringslokaler för valmaterial och förtidsröster om de ordinarie lokalerna av någon anledning, exempelvis anlagd brand, blir otillgängliga före eller under valperioden. Vidare behöver en plan finnas för hur vallokaler och röstningslokaler kan ersättas utan större olägenheter för väljarna. Ett alternativ är

att förbereda ett fordon innehållande allt som behövs för att sätta upp ett röstmottagningsställe, som vid behov kan köras ut till önskad plats. Även alternativ lokal för valkansliet, med utrustning samt dokumentation rörande rutiner och annan viktig information, i händelse av åverkan, är viktigt att planera för. Våldokumenterade reservlösningar bör finnas tillgängliga för valkansli samt personer som kan tänkas behöva informationen, till exempel ordföranden i vallokal. Valnämnden behöver planera för att fler än en förtidsröstnings- eller vallokal inte kan användas i samband med valet samt genomföra planering för att hot (exempelvis bombhot) kan riktas mot ett stort antal röstmottagningsställen samtidigt.

Brandskydd - Den som äger en byggnad och den som bedriver verksamhet där har det yttersta ansvaret för brandskyddet. Detta innebär bland annat att i skäligen omfattning tillhandahålla utrustning för släckning och livräddning vid brand. Utöver det ska åtgärder vidtas som behövs för att förebygga och begränsa skador till följd av brand. I samband med röstmottagning används i stor utsträckning lokaler som kommunen bedriver annan verksamhet i, exempelvis bibliotek och skolor. Men även andra lokaler används för röstmottagning, exempelvis hembygdsgårdar. Här är det extra viktigt att det i avtal mellan valnämnden och ägaren av lokalen eller byggnaden regleras vem som ansvarar för vilka delar i brandskyddet, samt att det följs upp att brandskyddet är anpassat för att genomföra val, i och med att lokalens ordinarie brandskydd är anpassat för annan verksamhet. Det systematiska brandskyddsarbetet bör särskilt bedöma risken för anlagd brand i samband med val. Vid val av släckningsutrustning bör vikten av att skydda valmaterial, röster och förtidsröster mot förstörelse i samband med användning särskilt beaktas.

Åtgärdsmatris för åtgärder relaterade till lokaler, förvaringsutrymmen och material

Det här är ett exempel på en åtgärdsmatris med exempel på åtgärder. Matrisen och åtgärderna bör anpassas lokalt. Den ifyllda matrisen utgör en del av verksamhetsskyddsplanen.

Vad	Prio 1-4	Vem	Resurs	När ska det vara klart
Ex. passersystem till lokaler där förtidsröster förvaras.				
Ex. planering över reservlokal				
Brandlarm i lokal				
Inbrottslarm i lokal				
Säkerhetsskåp i olarmad lokal?				

7.4 Transporter

Ökat skydd av transporter uppnås genom ett system av personal, rutiner, transportteknik och säkerhetsteknik som tillsammans upptäcker, försvårar och hanterar obehörigt tillträde och skadlig inverkan på transporten. Säkerhetsåtgärderna är beroende av varandra.

Utbildning och rutiner för personer som sköter transporter är grunden för att skapa en ökad förmåga att skydda transporter såväl som effektivare konsekvenshantering vid eventuella incidenter.

Upptäckande skyddsåtgärder

Exempel på upptäckande skyddsåtgärder är personell bevakning och olika typer av tekniska övervakningssystem. Säkerhetspåsar och plombering är att betrakta som en upptäckande skyddsåtgärd eftersom de bidrar till att upptäcka manipulation av innehåll.

Antal personer - Att minst två personer genomför transporter bidrar till ett ökat skydd genom ökad redundans och trovärdighet. Ett ökat antal transportörer syftar främst till att upptäcka ett

pågående angrepp. Försvårande skyddsåtgärder uppnås genom nyttjande av värdetransport eller poliseskort (se nedan).

Utökat uppdrag till kommunens vaktbolag - Utökat uppdrag till det egna vaktbolaget ökar skyddet av valnämndens transporter vilket reducerar sannolikheten för ett angrepp.

Kännedom om transporter hos Polismyndigheten - God polisiär kännedom om valadministrationens transporter ökar Polismyndighetens förmåga att skydda transporterna och reducerar sannolikheten för ett angrepp.

Fjärrstyrt larm och övervakning av transport - Fjärrstyrt larm och övervakning reducerar sannolikheten för ett angrepp genom att avskräcka och försvåra för en angripare att påverka en transport. Larm och övervakning reducerar även konsekvenserna av ett angrepp genom möjlighet till upptäckt av påverkan såväl som snabb intervention för att förhindra förlust eller förstörelse av det som transporteras.

Överfallslarm för transportörerna - Överfallslarm reducerar sannolikheten för ett tillgrepp genom att öka skyddet av transporter. Överfallslarm möjliggör för de som utför transporten att snabbt få hjälp vid ett tillgrepp, eller misstanke om tillgrepp.

Försvårande transportskyddsåtgärder

Försvårande skyddsåtgärder fördröjer en angripare och minskar skadorna av ett angrepp. Exempel är förstärka transportutrymmen och andra former av tillträdesskydd.

Transport i ett låst utrymme - Transporter med förvaring av det skyddsvärda i ett låst utrymme reduceras sannolikheten för ett angrepp. Exempelvis ett låst bagage- eller lastutrymme i ett fordon.

Insynsskydd - Insynsskydd reducerar sannolikheten för tillgrepp genom att förhindra för obehöriga att identifieras vad som transporteras. Insynsskydd kan uppnås genom att lägga godset i ett icke-transparent kärl eller använda ett fordon med avdelat förvaringsutrymme. Insynsskydd kan även uppnås genom att fönster täcks med folie eller motsvarande.

Transport i ett tillträdesskyddat utrymme - Tillträdesskyddade utrymmen, ofta ett särskilt fordon eller ett värdeskåp i ett fordon, reducerar sannolikheten för ett angrepp genom att öka förmågan att skydda det som transporteras.

Inte lämna fordon obevakat - Transporter som inte lämnas obevakade när en av personerna som transporterar godset behöver lämna fordonet reducerar sannolikheten för ett angrepp.

Hanterande transportskyddsåtgärder

Hanterande skyddsåtgärder är åtgärder som stoppar en angripare, till exempel väktare eller polis. Det kan också vara åtgärder som minskar konsekvenserna av ett angrepp som redan skett, till exempel en kommunikationsplan eller rutiner för att i den mån det är möjligt ersätta förlorat valmaterial och uppmana väljare vars röster gått förlorade att rösta på nytt.

Dokumentation och spårbarhet av transporter - Dokumentation och spårbarhet av transporter bidrar till en effektivare konsekvenshantering vid eventuella incidenter genom att möjliggöra snabb ersättning av förlorat valmaterial såväl som trovärdig kommunikation efter en incident.

Rutiner för att ersätta förlorat eller förstört valmaterial - Upparbetade rutiner för att ersätta förlorat eller förstört valmaterial reducerar konsekvenserna av eventuella angrepp, exempelvis genom att förbereda nya beställningar eller samverka med andra kommuner.

Kommunikationsplanering - Upparbetade rutiner för proaktiv och förebyggande kommunikation i händelse av förlorat eller förstört valmaterial, röster och förtidsröster reducerar konsekvenserna av eventuella angrepp.

Nyttjande av vädetransport - En vädetransportör är en person som arbetar för ett företag med särskilt uppdrag att genomföra säkra transporter. Nyttjandet av vädetransport reducerar sannolikheten för ett angrepp samt ökar förtroendet för skyddet vilket kan bidra till att reducera konsekvenserna av ett angrepp.

Åtgärdsmatris för transportrelaterade åtgärder

Det här är ett exempel på en åtgärdsmatris med exempel på åtgärder. Matrisen och åtgärderna bör anpassas lokalt. Den ifyllda matrisen utgör en del av verksamhetskyddsplanen.

Vad	Prio 1-4	Vem	Resurs	När ska det vara klart
Rutin för hur transporter ska genomföras				
Kommunicera planerade transporter med Polismyndigheten				
Reservfordon för transport alltid på plats				
Alltid mobiltelefon i transportfordon				